

RAPORT

al vizitei de monitorizare la IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei din 18.04.2017

I. Informație generală despre instituție

1.1. Potrivit informației conținute în Raportul despre activitatea IMSP SPF Orhei pe anul 2016 și obiectivele pe anul 2017¹, IMSP Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei (în continuare – *SPF Orhei*) pentru anul 2016 a fost al 13 an de activitate în condițiile de AOAM (2004-2016) și Spitalul a lucrat asupra îndeplinirii Programului Național privind sănătatea mintală, Legii privind sănătatea mintală Nr.1402 - XII din 16.12.1997, Legii privind protecția socială 547/XV din 25.12.2003 și Strategiei naționale pentru dezvoltarea serviciilor de sănătate mintală la nivel de comunitate pe anii 2012-2021. Obiectivul specific al strategiei aprobate include prevenirea tulburărilor mintale și de comportament, protecției sănătății mintale, ameliorarea identificării precoce și intervențiile timpurii în cazul problemelor de sănătate mintală, asigurarea continuității serviciilor de sănătate mentală și integrarea acestora în asistența medicală primară, mobilizarea continuității pentru reabilitarea și integrarea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mentală, inclusiv prin abolirea stigmatizării și discriminării.

1.2 Spitalul de psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei și-a avut anterior localizarea în localitatea Curchi. Sediul precedent a fost retrocedat Mănăstirii Curchi prin decizia Guvernului, iar Spitalul și toată infrastructura a fost strămutat în or. Orhei în anul 2002.

1.3. Potrivit schemei de încadrare a *Spitalului*, statele de personal pentru anul 2016 au constituit **162,25** de unități, cu un fond lunar de salarizare de 532700 lei. Persoane fizice la 18.04.2017 - 162 dintre care 118 femei, 44 bărbați, funcții vacante 8,25.

1.3. *Spitalul* este situat la marginea orașului Orhei, adresa or. Orhei str. Dubăsari 2. Spitalul deservește centrul țării cu populația 292,129 preponderent rurală cu posibilități material reduse. În așa amplasare geografică accesibilitatea populației la asistența medicală Spitalicească psihiatrică este optimală.

1.4. Serviciul curativ diagnostic îndeplinesc 4 secții de bază și izolatorul; laboratorul clinocobiochimic; cabinetul de fizioterapie; diagnostica funcțională; cabinetul stomatologic; farmacia; cabinetul psihologului.

- Pe parcursul anului 2016, Spitalul a funcționat în limita capacității de 145 de paturi; 115 în secțiile psihiatrie și 30 în secția narcologică;
- În Spital se petrece examinarea, tratamentul, examinarea de staționar a recruților, tratament prin constrângere cu supraveghere obișnuită, tratament a bolnavilor de profil narcologic.

¹ Raportul despre activitatea IMSP SPF Orhei pe anul 2016 și obiectivele pe anul 2017

II. Deficiențele semnalate de diverși actori relevanți privind încălcările de drepturile omului ce au loc în activitatea instituției vizitate:

Centrul pentru Drepturile Omului:

- Restricționarea plimbărilor la aer liber;
- Neasigurarea intimității pacienților la WC-uri și în sălile de duș;
- Neasigurarea intimității din partea personalului față de pacienți;
- Neasigurarea ventilării adecvate a secțiilor;
- Lenjeria spălată neadecvat și modalități de îngrijire a unor pacienți dificili;
- Efectuarea curățeniei în saloane de către pacienți;
- Existența formală a sălilor de terapie ocupațională;
- Lipsa unor activități de terapie individuală sau de grup sau de intervenție psihologică în activitatea psihologului;
- Neadaptarea infrastructurii la nevoile persoanelor cu dificultăți de deplasare;
- Starea igienică neadecvată a încăperii bucătăriei – prezența mușgaiului pe tavan și lângă geamuri, precum și utilajul defect utilizat la prepararea hranei;
- Alimentația insuficientă a bolnavilor cu produse de origine animalieră, ce nu contribuie la tratament eficient al bolnavilor.

Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova:

- Infrastructura nu este adaptată pentru persoanele cu dizabilități locomotorii;
- Accesul în secții este limitat, ușa de la intrare este permanent încuiată, cheia se păstrează la infirmieri sau personal medical.
- Cunoașterea foarte vagă de către personal a principiilor și standardelor privind drepturile omului, în special a celor cu dizabilități;
- Ignorarea consimțământul beneficiarului la aplicarea tratamentului medical;
- Lipsa mecanismului de depunere a plângerilor;
- Lipsa activităților ocupaționale;
- Insuficiența cursurilor de formare profesională a angajaților.

III. Informații despre vizită

3.1. Data vizitei: 18.04.2017

Durata vizitei: 10.00 – 15.30

Vizita de monitorizare a fost realizată de către Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova.

3.2 Obiectivele vizitei:

- a) Evaluarea respectării drepturilor pacienților, identificarea curențelor în respectarea drepturilor persoanelor cu deficiențe intelectuale și psihosociale.
- b) Evaluarea modului de redresare a deficiențelor semnalate de instituțiile și organizațiile neguvernamentale de apărare a drepturile omului, care au desfășurat vizite de monitorizare în cadrul SPF Orhei.

IV. Observații generale

4.1 La începutul vizitei, membrii grupului de lucru au avut discuții introductive cu directorul SPF Orhei, dnul Cornea Gheorghe (C.GH.), care a menționat că instituția se confruntă, în continuare, cu un șir de dificultăți, printre care:

- Lipsa medicilor psihiatri;
- Condițiile nocive de lucru în contextul salarizării mici.

V. Constatări privind accesibilitatea și condițiile de cazare

5.1. La intrarea în încăperile Spitalului nu sunt create căi de acces pentru persoanele cu dizabilități locomotorii. Lipsesc condițiile minime de acces a persoanelor cu dizabilități fizice la nodurile sanitare, precum și peste pragurile ușilor interioare; nici din interior grupurile sanitare nu sunt acomodate.

5.2 Accesul la plimbările afară pentru pacienții Spitalului este restricționat practic pentru majoritatea. Beneficiarii au relatat că nu au acces deoarece ușa de la intrare este permanent încuiată. Contactul cu lumea exterioară se efectuează cu telefoanele proprii (în cazurile când este permisiunea medicilor) și în timpul vizitelor rudelor pacienților.

În secția pentru femei problema plimbărilor la fel persistă. Unele paciente, sub asigurarea confidențialității discuțiilor, au informat reprezentanții IDOM că infirmierele practică preluarea unor taxe neoficiale de la pacienți pentru plimbările afară.

Teritoriul Spitalului nu este îngrădit pe tot perimetru. Pe teritoriul Spitalului sunt amplasate mai multe pavilioane destinate posibil pentru plimbările pacienților pe timp de ploaie. Pavilioanele sunt într-o stare nesatisfăcătoare, nu sunt dotate cu scaune. Beneficiarii care au avut acces la plimbări au comunicat că lângă aceste pavilioane sunt depozitate pentru uscat saltelele beneficiarilor care au urinat pe ele. Mirosul de lângă pavilioane este respingător pentru plimbări.

5.3. Secțiile nu sunt dotate cu sisteme de securitate sau sistem de alarmă. Angajații nu au posibilitatea de a contacta între ei prin intermediul unor dispozitive tehnice în caz de situații excepționale.

5.4. În cadrul vizitei, membrii echipei de monitorizare au examinat blocul în care sînt amplasate secțiile: psihiatria bărbați (40 paturi), psihiatria femei (40 paturi), somatogeriatria-psihoftiziopneumologia (30 paturi), narcologia (30 paturi), izolatorul (5 paturi). În rezultatul monitorizării s-a constatat că situația din secții la capitolul igienă sanitară este, în general, nesatisfăcătoare, în special secția somatogeriatria-psihoftiziopneumologia unde era un miros înțepător insuportabil de urină, care îngreuna respirația din cauza lipsei unui nivel acceptabil de igienă. Totodată, remarcăm necesitatea urgentă de reparație tehnică a încăperilor sanitare, sau cel puțin reparație cosmetică.

5.5. A fost constatat că în odăi sunt cazați mai mult de 4 beneficiari, în unele cazuri a câte 8/9 persoane, prin urmare per persoană mai puțin de 4m². Astfel, fiecărui beneficiar îi revin mai puțin de 4 m² (în jur de 3,4m²). În acest context, reamintim că conform standardelor CPT, pentru o persoană se asigură 6 m² efectiv (fără a fi inclus spațiul destinat grupului sanitar) și adițional a câte 4 m² pentru fiecare persoană adițională în salon. Repartizarea beneficiarilor în saloane, din spusele angajaților, se efectuează pe criterii nereglementate, la discreția personalului, ca regulă ghidându-se după severitatea dizabilității. O altă neregulă depistată în secția narcologie a fost faptul că în aceeași cameră erau internați bărbați împreună cu femei. În

aceleiași timp, unele saloane din secții erau supraaglomerate, fiind internați foarte mulți pacienți, deși în secție erau multe camere libere unde puteau fi cazate persoanele fără a suprasolicita saloanele ocupate.

5.6. Problema individualizării lucrurilor personale rămâne a fi prezentă. În majoritatea încăperilor unde sunt cazați beneficiarii persistă problema depozitării lucrurilor personale. Lucrurile personale (îmbrăcăminte, încălțăminte etc.) ale beneficiarilor se păstrează lângă paturi în gențile personale.

5.7. Membrii echipei de monitorizare au observat starea nesatisfăcătoare a majorității saltelelor din saloanele Spitalului, care s-au deteriorat datorită învechirii. Sălile de recreare din toate secțiile erau închise la momentul vizitei, ceea ce denotă faptul că pacienții nu au acces liber în cadrul acestora pentru petrecerea diferitor activități de recreare, recuperare, dezvoltare (desen, șah etc.)

5.8. În cadrul interviurilor, unii dintre beneficiari au relatat echipei de monitorizare despre calitatea nesatisfăcătoare a mâncării.

5.8 Mai mulți beneficiari (secția bărbați) s-au plâns echipei de monitorizare că au acces la apă numai din robinetul din veceul care se află în holul secției. Acest fapt s-a adeverit fiind constatat lipsa apei în saloanele pacienților.

VI. Constatări privind numărul de personal și calificarea acestuia

6.1. Precum a fost specificat în informația introductivă, conform statelor de personal pentru anul 2016, instituția dispune de 162,25 de unități, funcțiile ocupate fiind de 154,00, funcțiile vacante 8,25, persoane fizice – 162, dintre care femei 118 și bărbați 44. Fondul lunar de salarizare al personalului este de 532700 lei.

6.2 Perefecționarea în anul 2016 au trecut 6 asistente medicale și 2 medici. Au participat la cursurile de instruire în domeniul *sănătății mintale comunitare* organizate de către Ministerul Sănătății și Institutul Trimbos (Olanda) pe perioada noiembrie 2015 - mai 2016 _13 angajați:

- medici – 7;

- asistente medicale – 5;

- psiholog – 1.

6.3 Totuși, considerăm că urmează a fi depus efort suplimentar pentru a asigura instruirea inițială și continuă pentru persoanal, cu accent pe drepturile omului și în special drepturile persoanelor cu dizabilități mentale, precum și în domeniul incluziunii sociale, asistență și protecție socială, sănătate mintală, etc.

Internarea și externarea pacienților

7.1. La începutul anului 2016 în Spital au fost 128 pacienți, în secțiile de psihiatrie 96, iar în secția narcologie – 32.

Pe parcursul anului 2016 au fost internați 1562; de profil psihiatric – 944 și 618 de profil narcologic. În comparație, pentru anul 2015 au fost internați 1829; profil psihiatric – 1151 și profil narcologic – 678. Decedați 2016 – 9 iar în 2015 – 18.

Pe parcursul anului 2016 au fost externați 1555 iar în 2015 – 1837, dintre care pentru anul 2016 profil psihiatric – 957; profil narcologic – 598; iar pentru 2015 externați profil psihiatric – 1161 iar profil narcologic – 676 persoane externate.

Durata medie de utilizare a patului pe an 2016 – 343,3; 2015 – 384; dintre care pe anul 2016 profil psihiatric – 301,2; profi narcologic - 505; în comparație cu 2015 în care profil psihiatric – 337,5 iar profil narcologic – 562,3.

7.2. Pe de altă parte, datele statistice din 2016 și din 2015, arată că la încetarea plasamentului din instituție, beneficiarii sunt în:

	2015	2016
ameliorare	1228 (66,2%)	1028 (65,7%)
însănătoșire	580 (31,3%)	481 (30,75%)
fără schimbări	15 (0,8%)	46 (2,94%)
în răutățire	0 (0,0%)	13 (0,7%)
deces	18 (0,97%)	9 (0,57%)
psihic sănătos	1 (0,054)	0 (0%)

Este alarmant faptul că, în răutățirea stării a celor 9 cazuri s-a soldat cu deces. Spitalul justifică situația creată că decesul a survenit în legătură cu prezența bolilor somatice concomitente, fapt ce a determinat apariția complicațiilor grave.

7.3 Membrii echipei de monitorizare au făcut cunoștință cu situația mai multor pacienți ai Spitalului cărora, în pofida capacității depline de exercițiu și avizului comisiei medicale al Spitalului, care concluzionează asupra stării de sănătate ce permite încetarea plasării în instituție le este în continuare interzis să părăsească Spitalul. La fel, în secția narcologie erau pacienți care afirmau că deja se simt bine, dar cărora li se interzicea externarea și părăsirea Spitalului. Această situație ridică semne de întrebare referitor la legalitatea deținerii lor în Spital și aplicarea tratamentului. Circumstanțele enunțate restricționează dreptul la libertate, fapt ce constituie o încălcare gravă a drepturilor omului prin prisma legislației naționale și internaționale, inadmisibil în raport cu art. 5 CEDO – dreptul la libertate.

7.4 Membrii grupului de monitorizare concluzionează asupra faptului birocratizării excesive a procesului de externare, care se manifestă printr-o procedură nejustificat de complicată în obținerea acordului de părăsire a instituției. Violarea dreptului la libertate este evidentă în situația beneficiarilor internați în baza liberului consimțământ, care la fel nu pot părăsi instituția deși și-au retras acordul de a continua tratamentul. Rezultă că doar autoritatea Spitalului decide abuziv cât timp o persoană se va afla la tratament în Spital și ce tratament va fi aplicat în privința sa.

A fost documentat cazul unui pacient tânăr cu capacitate de exercițiu deplină internat deja de 7 luni de zile, care menționează că a o fost reținut de colaboratorii de poliție pentru faptele sustragerii mijlocului de transport care aparținea unui colaborator de poliție din Orhei. A nume acest colaborator la adus la Spitalul de psihiatrie pentru faptele descrise mai sus. Beneficiarul are statut de banuit sau deja învinuit pe cauza penală pornită în legătură cu faptele expuse mai sus. Internarea sa a avut loc cu acordul său sub amenințarea poliției, iar tratamentul medical și ținerea sa în Spital au loc în lipsa acordului său liber exprimat și în lipsa unei hotărâri judiciare de internare forțată fără consimțământul persoanei. Prin urmare persoana este deținută în lipsa consimțământului informat, ceea ce în opinia IDOM în esență deja este o deținere ilegală în Spitalul de psihiatrie, ori plasarea și ținerea la tratament forțat poate avea loc în condițiile lipsei acordului persoanei doar în baza unei hotărâri de judecată.

VIII. Realizarea dreptului la sănătate

8.1. Obiectivul specific al Spitalului include prevenirea tulburărilor mintale și de comportament, protecția sănătății mintale, ameliorarea identificării precoce și intervențiile timpurii în cazul problemelor de sănătate mintală, asigurarea continuității serviciilor de sănătate mintală și integrarea acestora în asistența medicală primară, mobilizarea continuității pentru reabilitarea și integrarea socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală, inclusiv prin abolirea stigmatizării și discriminării.

8.2. Potrivit schemei de încadrare a Spitalului la 01.01.2017, în instituție activau 162 persoane (funcțiile ocupate fiind 154,00 din 162,25), dintre care unități de medici – 15,5, personal medical mediu – 45,5, personal medical inferior – 62,0, alt personal 31,0, conform tabelului:

Categoriile de personal	Funcții planificate a. 2017	Funcții ocupate la 18.04.2017	Funcții vacante la 18.04.2017	Persoane fizice la 18.04.2017	Femei	Barbati
MEDICI	17.25	15.5	1.75	9	4	5
Personal medical mediu	46.0	45.5	0.5	49	47	2
Personal medical inferior	64.0	62.0	2.0	72	49	23
Alt personal	35.0	31.0	4.0	32	18	14
Total	162.25	154.00	8.25	162	118	44

La începutul anului 2016 în Spital activau 166 de persoane din care medici – 12, asistente medicale – 48, infermiere – 74, alt personal – 32. Din cei 12 medici – 11 de categorie superioară, 1 – fără categorie. Din 48 asistente: categorie superioară – 42, categoria I – 3, categoria II – 1, fără categorie – 2 persoane din angajații noi.

8.3 În Spital se efectuează tratamentul pacienților aflați prin sentința judecătii la tratament prin constrângere cu supraveghere obișnuită. La începutul anului 2016 s-au aflat 2 pacienți, iar spre finele anului în Spital se aflau 3 pacienți. Pacienții aflați la tratament prin constrângere au fost prezentați la CMP în fiecare 6 luni, la toți 3 Judecătoria Orhei a decis prelungirea tratamentului prin constrângere cu supraveghere obișnuită, deși instituția nu dispune de o secție specializată pentru pacienți internați în cadrul urmăririi penale.

8.4 În Spital pe parcursul anului 2016 a funcționat izolatorul pentru carantină, care include 5 paturi pentru pacienții suspecți la boli contagioase și persoane contacte cu ei. În perioada de la 01.06.2016 până la 01.10.2016 pacienții internați au fost examinați cu scop profilactic la F-30 (holera). Așa au fost examinați 131 pacienți, cazuri pozitive n-au fost depistate.

8.5 Reieșind din necesitatea de a preveni la timp tuberculoza pulmonară, Spitalul efectuează examinarea radiologică planificată. Prin urmare, la examinarea radiologică în secția psihoftiziopneumologie a fost depistată recidiva tuberculozei pulmonare cu BA AR - pozitivă. Pacientul în cauză a fost transferat în Spitalul SCP Codru, pentru tratament specific în secția de psihotuberculoză.

8.5 Sub rezerva acordului liber exprimat, considerăm inadmisibilă și ilegală practica obligării de a fi supus testării pentru HIV/SIDA. De menționat că instituția, pe cont propriu și în scop profilactic a testat 397 pacienți, fără a fi depistate cazuri de infectare.

8.6 Din declarațiile angajaților odată în săptămână se petrece baia și schimbarea lenjeriei de corp și de pat. Funcționează etuva care permite prelucrarea utilajului moale, hainelor. Spitalul a fost aprovizionat cu preparate dezinfectante pentru prelucrarea suprafețelor, veselei, instrumentariului și a mâinilor. Permanent se păstrează rezerva de dezinfectanți pe o perioadă de 3 luni.

Cu toate acestea în cadrul vizitei de monitorizare, în toate secțiile, în special somatogeriatric-psihoftiziopneumologie au fost constatată situația igienică precară, exprimat prin miros înțepător și insuportabil, care îngreuna respirația din cauza lipsei asigurării unui nivel acceptabil de igienă.

8.7 Aprovizionarea cu medicamente:

Pentru anul 2016 au fost planificate pentru medicamente 999891,0 lei, s-a cheltuit 807964,0 lei. Din ajutorul *umanitar* au fost primite 65976,77 lei. În total pentru o zi/pat s-a consumat în mediu 17.55 lei. Au fost procurate neuroleptice, tranchilizante, anticonvulsive, antidepresive, nootropi, antibiotice, vitamine, soluții infuzabile, dezintoxicante, reactive pentru laborator, dezinfectanți.

Din aceste date reiese că Spitalul nu duce lipsă de medicamente și consumabile. Însă din discuțiile cu pacienții reiese că majoritatea medicamentelor ei le procură din surse financiare proprii sau a rudelor. Din partea Spitalului ei sunt asigurați cu minimul necesar de medicamente.

Pe parcursul anului livrarea medicamentelor nu a fost ritmică, unele preparate timp îndelungat s-au reținut în laborator, altele nu erau venite în țară. Totodată, în grație datoriilor financiare către firmele farmaceutice, Spitalul era refuzat în livrarea medicamentelor.

8.8 Pe parcursul staționării pacienții au fost consultați: de internist, neurolog, psiholog, fizioterapeut, oftalmolog, ginecolog, psihiatru, narcolog, stomatolog. La necesitate pacienții au fost consultați și de alți specialiști: cardiolog, chirurg, traumatolog, ORL, dermatovenerolog, urolog, endocrinolog, ftiziopulmonolog.

8.9 Din cele comunicate echipei de monitorizare în cadrul vizitei, acordarea serviciilor medicale specializate beneficiarilor Spitalului are loc în măsura în care Spitalul poate asigura aceste servicii.

S-a depistat un caz al unei persoane din secția narcologie, care era internată de mai multe zile. Această persoană se plângea de faptul că dorește să părăsească Spitalul și să se interneze în alt spital, întrucât acuza probleme grave de picioare, iar Spitalul de Psihiatrie nu acordă așa tip de servicii sau tratament.

8.10. Informația privind serviciile stomatologice oferite pacienților în cadrul instituției arată că instituția dispune de un singur stomatolog angajat pe 1,0 unități, serviciile căruia sunt axate, preponderent, pe extragerea dinților și plombare. Înscrierile denotă că în perioada anului 2016: 424 - extracții; 321 - sanați; 453 – plombați. Datele statistice denotă situația nesatisfăcătoare și limitate a serviciilor stomatologice prestate, ori este vădită necesitatea altor intervenții stomatologice ce ar preveni extragerea aparent excesivă a dinților.

Rata deceselor în cadrul Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei

Reiterăm că în anul 2016 au decedat 9 bolnavi, 6 bărbați și 3 femei. Din ei 8 pacienți au decedat în secția de narcologie și 1 persoană (gen feminin) în secția psihiatrie. Pacienții decedați din secția de narcologie au fost internați cu delirium alcoolic, alcoolism cronic mixt, sistematic cu complicații majore ale alcoolismului cronic, din partea organelor interne și sistemului nervos ca Encefalopolineuropatie toxicoetică.

De ansamblu, cauzele decesului fiind: 1. Insuficiența cardiacă – 1; 2. Bronhopneumonie bilaterală – 1; 3. Insuficiență cardiopulmonară – 2; 4. Insuficiență cardiovasculară – 4; 5. Edem cerebral și pulmonar - 1. Toți decedații au trecut examinarea morfopatologică, fără a fi depistată discordanță între diagnoza clinică și morfopatologică.

Menționăm despre decesul unui pacient care a survenit până la ora 00:00 (19⁵⁰ ore). Acesta a fost internat de urgență, fiind adus cu AMU de la secția de internare a SR Orhei, unde anterior s-a aflat timp de 1 noapte. Acesta a fost adus în stare gravă, întrucât Spitalul raional a refuzat să-l interneze în secția de reanimare. Pacientul a fost adus tardiv și ne fiind examinat la locul de trai, soldat cu complicații majore. Deși letalitatea în anul 2016 comparativ cu anul 2015 s-a micșorat, pacienții de profil narcologic continuă să fie internați tardiv, în stare gravă cu complicații majore a organelor interne și sistemului nervos. Prin urmare, Institutului pentru Drepturile Omului din Moldova consideră că Spitalul Raional aparent se face vinovat de malpraxis medical, ori nejustificat refuză internarea pacienților în stare gravă și astfel strămută responsabilitatea neglijenței asupra Spitalului de Psihiatrie Orhei.

În opinia Institutului pentru Drepturile Omului din Moldova, este necesară o investigație minuțioasă a cauzelor/factorilor ratei înalte de decese în Spitalul de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei. Acest fapt este condiționat de necesitatea de a exclude riscul

IX. Violența în cadrul Spitalului și acces la mecanisme de protecție

9.1 Membrii echipei de monitorizare nu au identificat o modalitate accesibilă pentru rezidenții *Spitalului* de depunere a plângerilor către instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului (Avocatul Poporului, Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității) sau organele de drept (poliție, procuratură).

9.2 Nu au fost identificate registrele ale utilizării mijloacelor de constrângere (chimică și fizică), care potrivit recomandărilor CPT, trebuie să fie menținute în fiecare unitate.

XI. Respectarea demnității umane

11.1 Blocurile sanitare și veceul erau încuiate la momentul vizitei nefiind clar cum pacienții utilizează veceul și cum le sânt respectate asigurarea necesităților vitale.

11.2 În urma discuțiilor cu pacienții membrii echipei de monitorizare IDOM constată o îngrijorare majoră în ceea ce privește procesul de efectuare a băii. Pacienții sunt adunați câte 5-6 la număr și direcționați către încăperea băii. Din spusele lor ei sunt plasați în încăperea respectivă (foarte mică) toți împreună. Procesul pentru fiecare persoană durează în jur de 2 minute, astfel beneficiarii practic nu reușesc să efectueze baia decent și în condiții de intimitate. Mai mulți beneficiari au relatat că nici nu reușesc să se spele după ce se săpunesc.

XII. Mijloace materiale de probă

12.1 Au fost consultate copiile raportului de activitate a IMSP SPF **Spitalului de Psihiatrie și Ftiziopneumologie Orhei**, Statele de personal pentru anul 2017 a **Spitalului**, Organigrama Spitalului, informația privind mișcarea persoanelor în și din instituție, datele cu privire la participarea la activități de reciclare a angajaților Spitalului, informație cu privire la activitate economico-financiară a instituției, etc.

De asemenea, au fost efectuate poze ale saloanelor și altor încăperi din instituție; au fost desfășurate focus-grupuri și interviuri cu beneficiarii și personalul *Spitalului*, etc.

XIII. Finalizarea vizitei

La finalizarea vizitei de monitorizare, directorului instituției i-a fost efectuată o succintă prezentare , a constatărilor prealabile făcute de echipa de monitorizare.

XIV. Concluzii și recomandări

14.1. Se propun următoarele recomandări către Ministerul Sănătății:

- Elaborarea unui regulament unic cu privire la imobilizarea pacienților în cazul manifestărilor de violență și agresivitate față de cei din jur sau crearea pericolului față de sine însuși.
- Simplificarea mecanismului de externare, prin reglementarea retragerii acordului manifestat în mod verbal, fapt ce ar asigura corespunderea cu standardele Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități și ar spori gradul de neadmitere a limitărilor abuzive a libertății persoanei;

- De a crea și pune în aplicare un mecanism interinstituțional de evaluare periodică a situației privind ratele de deces în cadrul instituțiilor rezidențiale și a calității serviciilor medicale prestate beneficiarilor (în cadrul și în afara) Spitalului;
- De a promova mesajul "0" toleranță față de relele tratamente și altor violări ale drepturilor omului în Spitalele de psihiatrie din țară, asigurând că conducerea instituțiilor examinează și sesizează, după caz, instituțiile competente privind încălcările depistate. Reiterăm obligația oricărei persoane de a informa Secția combatere tortură din cadrul Procuraturii Generale, despre orice caz de aplicare a relelor tratamente (tratament degradant, tratament inuman sau tortură);
- De a reitera sarcina administrației Spitalului de a anunța și raporta organelor de drept fiecare caz de cauzare a vătămarilor, leziunilor corporale rezidenților Spitalului și de a facilita deplasarea rezidenților cu leziuni la Centrele de Medicină Legală pentru efectuarea constatărilor;
- De a crea un mecanism accesibil de depunere a plângerilor, din partea pacienților Spitalului către instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului și organele de drept, fără a fi cenzurate;
- De a elabora o politica unitară de documentare obligatorie de aplicare și documentare a cazurilor de constrângere fizică și chimică față de pacienții aflați în criză;
- Elaborarea mecanismelor necesare de prevenire, în vederea excluderii cazurilor de deposedări ilegale de mijloace financiare ale rezidenților Spitalului prin diferite metode;
- Asigurarea unei abordări holistice față de procesul de instruire în domeniul drepturilor omului a personalului și managementul Spitalului, inclusiv lucrătorii medicali, prin elaborarea și implementarea unui ciclu practic de instruire inițială și continuă focusat pe respectarea drepturilor omului, incluziune și protecție socială;
- Identificarea soluțiilor corespunzătoare pentru a asigura disponibilitatea unui spațiu personal, cu încuietoare, pentru fiecare beneficiar în vederea păstrării lucrurilor personale ale acestora, inclusiv a îmbrăcăminte, etc.
- Alocarea resurselor financiare în vederea acomodării corespunzătoare (conforme normativelor) a infrastructurii Spitalelor de psihiatrie din țară, pentru asigurarea condițiilor necesare utilizării de sine stătător a încăperilor sanitare și deplasării libere la plimbări în afara blocurilor a rezidenților cu scaune rulante;
- Alocarea resurselor financiare necesare pentru efectuarea lucrărilor de reparație și dotării necesare în secțiile Spitalului;
- Alocarea resurselor financiare necesare pentru dotarea spațiilor sanitare cu uși sau separeuri în vederea asigurării condiții de intimitate în veceurile din cadrul tuturor instituțiilor din țară;

14.2 Se propun următoarele recomandări în adresa directorului Spitalului de Psihiatrie și Ftziopneumologie Orhei:

- **Excluderea aflării în aceleași saloane a pacienților aflați la tratament prin constrângere și celor aflați la tratament benevol;**
- **Semnarea consimțământului pentru internare și tratament să fie luat în mod benevol și informat de la pacienți (excepție făcând cazurile de internare prin hotărârea instanței de judecată), excluzând caracterul formal sau constrângerea psihologică a pacienților;**

- De a iniția o anchetă internă amplă, cu atragerea specialiștilor independenți din domeniul medical, privind cauzele ratei înalte de deces în cadrul Spitalelor de psihiatrie. De a desfășura periodic acest exercițiu interinstituțional de evaluare a situației privind ratele de deces în cadrul Spitalelor și a calității serviciilor medicale prestate beneficiarilor (în cadrul și în afara) Spitalelor psihiatrice;
- Neadmiterea internării persoanelor ce vădit urmează a fi Spitalizate de urgență la Spitalul raional, în vederea acordării primului ajutor;
- Asigurarea ca toate registrele de evidență din cadrul Spitalului să fie completate la timp și cu acuratețe;
- De a crea în cadrul Spitalului un mecanism accesibil rezidenților de depunere a plângerilor, fără a fi cenzurare, către instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului și organele de drept;
- Documentarea obligatorie a cazurilor de constrângere fizică și chimică față de rezidenții Spitalelor psihiatrice ce se află în crize; Asigurarea că la restrângerea chimică se recurge ca ultim resort, și că fiecare caz este autorizat de un doctor, monitorizat și documentat minuțios. Finalizarea aplicării măsurilor respective trebuie să aibă loc imediat după depășirea situației excepționale;
- Verificarea și supravegherea modului de înregistrare a datelor în registru special de imobilizare, astfel încât să fie specificată clar măsura restrictivă aplicată, precum și personalul medical care a autorizat-o și a participat la aplicarea ei;
- Organizarea unor cursuri de formare profesională, a unor activități de dezvoltare personală și responsabilizare a personalului de îngrijire și medical inferior, în scopul prevenirii abuzului fizic și verbal față de pacienți;
- Asigurarea intimității pacienților în cabinele de duș și în grupurile sanitare;
- Investigarea și raportarea organelor de drept a alegațiilor de deposedare ilegală de mijloace financiare ale rezidenților Spitalului de către personal sau alți beneficiari;
- Asigurarea ca în interiorul secțiilor Spitalului să fie afișate în locuri vizibile panouri ce ar conține drepturile și obligațiile pacienților precum și organele unde se pot adresa în cazuri de încălcare a drepturilor lor;
- Întreprinderea măsurilor necesare pentru asigurarea beneficiarilor cu asistență medicală calitativă și în volum deplin prin suplinirea statelor de personal cu medici și prin prescrierea medicamentelor în baza necesităților și tratamentului individualizat;
- Continuarea eforturilor în vederea aplicării abordării individuale la stabilirea măsurilor de terapie psiho-socială. Asigurarea revizuirii periodice efective a măsurilor de suport și tratamentului prescris;
- Depunerea eforturilor necesare în vederea asigurării capacității continue a personalului Spitalului, inclusiv cel medical, în special pe chestiuni practice în domeniul drepturilor omului;
- Identificarea soluțiilor corespunzătoare pentru a asigura disponibilitatea unui spațiu personal, cu încuietoare, pentru fiecare beneficiar al instituției pentru a-și păstra lucrurile personale, inclusiv a îmbrăcămintea, etc.;

- Asigurarea accesului zilnic la aer /plimbări la aer liber pentru toți beneficiarii inclusiv cei imobilizați la pat și a celor cu dizabilități locomotorii;
- Elaborarea pentru fiecare pacient a unui program individualizat terapeutic care să includă pe lângă terapia medicamentoasă și activități de terapie ocupațională, de agrement și reabilitare socială;
- De a asigura cazarea beneficiarilor în spații locative unde perimetrul pentru persoană să fie de cel puțin 6 m² efectiv (fără a fi inclus spațiul destinat grupului sanitar) și adițional a câte 4 m² pentru fiecare persoană adițională în salon;
- Excluderea cazării pacienților de gen diferit în încăperi comune în vederea respectării demnității umane.

Raport elaborat de Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova